

УДК 351.82

Сутність організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі

Гришук С.В.

старший викладач кафедри аудиту та економічного аналізу
Університету державної фіскальної служби України

Стаття націлена на висвітлення теоретичних аспектів організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі. Розглянуто наукові підходи та запропоновано власний щодо трактування сутності аналізованого поняття. Виявлено та охарактеризовано основні складові вказаного механізму, представлено модель його дії, можливий варіант оцінки ефективності функціонування.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм державного регулювання галузі, складові, модель дії, варіант оцінки, ефективність функціонування, вугільна галузь.

Гришук С.В. СУЩНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТРАСЛИ

Статья нацелена на освещение теоретических аспектов организационно-экономического механизма государственного регулирования отрасли. Рассмотрены научные подходы и предложен собственный относительно трактования сущности анализируемого понятия. Выявлены и охарактеризованы основные составляющие указанного механизма, представлена модель его действия, возможный вариант оценки эффективности функционирования.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм государственного регулирования отрасли, составляющие, модель действия, вариант оценки, эффективность функционирования, угольная отрасль.

Grishchuk S.V. THE ESSENCE OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF STATE REGULATION OF THE INDUSTRY

The article is aimed at highlighting the theoretical aspects of the organizational and economic mechanism of state regulation of industry. The scientific approaches are considered and the own in relation to the interpretation of the essence of the analyzed concept is proposed. The main components of the mentioned mechanism are revealed and characterized, the model of its operation is presented, the variant of an estimation of efficiency of functioning is presented.

Keywords: organizational and economic mechanism of state regulation of industry development, components, model of action, variant of evaluation, efficiency of functioning, coal industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

В сучасних нестабільних ринкових умовах ефективність та конкурентоспроможність функціонування галузей промисловості у великій мірі визначається станом організаційно-економічним механізмом державного регулювання. Особливо це стосується вугільної галузі з огляду на сучасні трансформації в паливно-енергетичному комплексі, через практичну потребу постійного контролю дотримання безпеки роботи підприємств, необхідність соціального та медичного захисту працівників, необхідність оновлення інвестицій в обладнання тощо. В рамках наукового забезпечення проблеми існує необхідність формулювання новітніх підходів, які б дозволяли більш системно та комплексно розглядати сучасний стан розвитку галузевого організаційно-економічного механізму державного

регулювання. Все це обумовлює актуальність вивчення концептуальних аспектів сутності поняття організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності та характеристики організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі розглядалося низкою вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема, Р.А. Аміровим, Н.Б. Антоною, О.Б. Хорошко, А.А. Аюповим, Н.О. Беліковою, В.Р. Боевим, В.М. Гриньовою, М.М. Новіковою, Л.І. Дідківською, В.С. Кушнірук, О.Ю. Єрмаковим, О.В. Шибаніною, О. Чечелем тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В наукових колах розглядаються різні підходи до трактування сутності поняття організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі, але відсутній універсальний погляд на проблему. Що обумовлює необхідність розроблення такого

трактування, яке б враховувало елементну, цільову, функціональну, процесну складові. Також актуальним є науково-методологічне обґрунтування підходу до оцінки характеру дії організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі.

Ціль дослідження – характеристика та систематизація концептуальних аспектів сутності поняття організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі.

Виклад основного матеріалу. В наукових колах рідко можна зустріти повне трактування цього поняття. Переважно розглядаються тлумачення таких понять, як механізм, організаційно-економічний механізм.

Як свідчить вивчення більшості наукових праць, використання поняття «механізм» запозичене з механіки. Теоретики механіки вважали, що механізм (в перекладі з грецького «машина») є сукупністю тіл, які здійснюють необхідні потрібні рухи, які рухомо пов'язані та стикаються між собою [20]. Є ще одне більш розширене трактування цього поняття в даному контексті. А саме, теорією механіки визначається, що механізм представлений: вхідною ланкою, яка отримує рух від двигуна; вихідною ланкою, яка пов'язана з робочим органом і передає рух на машину – знаряддя або робочу машину; ланкою, яка регулює рух, розподіляється і переносить його з вхідної ланки на вихідну [20]. Тобто, можна констатувати, що механіка розглядає поняття «механізм» як безперервну, чітко налагоджену, системну роботу всіх необхідних елементів, які забезпечують рух машини.

Як справедливо стверджують дослідники [19], якщо розглядати економіку з цих позицій, можна говорити про механізм, як про сукупність конкретних форм і методів свідомого впливу на економіку.

Сучасні автори-дослідники різних галузей економіки мають різні підходи до формулювання поняття організаційно-економічний механізм.

Дослідження показує, що багато авторів розглядають це поняття як сукупність елементів, необхідних для функціонування економічного об'єкта (підгалузь, галузь, економіка в цілому) (елементний підхід).

А саме, на думку В.З. Мазлоєва, організаційно-економічний механізм є сукупністю взаємопов'язаних економічних важелів і методів впливу на виробництво, обмін, розподіл і споживання продуктів [15]. Як стверджує В.Р. Боев, організаційно-економічний механізм є не просто набором економічних

важелів та інструментів, а виступає в якості системи, взаємопов'язаного і взаємообумовленого поєднання конкретних економічних регуляторів [5].

Згідно з твердженням М.П. Гриценко, організаційно-економічний механізм являє собою сукупність організаційних структур, цінових, фінансово-кредитних, податкових та інших важелів і стимулів [7].

Відповідно до трактування авторів економічного словника, організаційно-економічний механізм є сукупністю методів і засобів впливу на економічні процеси, здійснення їх регулювання [17].

Цей елементний підхід ліг до основи деяких трактувань сутності поняття організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі. Одним із прикладів є підхід Р.А. Амірова. Як стверджує автор, організаційно-економічний механізм державного регулювання галузі економіки – це сукупність засобів і методів системи державного управління, інформаційне, економічне і нормативно-правове забезпечення, за допомогою яких регулюються виробничо-економічні відносини суб'єктів галузі, а також виявляється вплив на стан виробництва і його ефективність [1, с. 17]. Можна відзначити, що цей підхід в повній мірі визначає всю систему елементів організаційно-економічного механізму державного регулювання.

Ще один підхід з комплексним розкриттям сутності та змісту досліджуваного поняття представлений І.С. Курмаєвою. Автор розглядає дане поняття з процесної точки зору (процесний підхід). Як вказує автор, організаційно-економічний механізмом державного регулювання галузі економіки є комплекс організаційних та економічних заходів (включаючи інструменти, функції та принципи державного регулювання), спрямованих на стале функціонування галузі, в тому числі обслуговуючих її виробництв, з метою їх динамічного і сталого розвитку [12].

Слід виділити трансформований цільовий та функціональний підхід до вказаної проблеми, визначений В. Кушніруком, О.Ю. Єрмаковим, О.В. Шебаніною. Зокрема, автори вказують, що організаційно-економічний механізм є системою організаційних і економічних методів та форм ведення господарства, яка сприяє зростанню ефективності функціонування виробничих систем та орієнтований на свідоме використання економічних законів і досягнення визначених стратегічних цілей економічних суб'єктів [13].

Безумовно, вищезазначені підходи є актуальними, але стосуються певних аспектів розвитку економічних об'єктів, зокрема, елементного, процесного, цільового та функціонального. Це, в свою чергу обумовлює потребу уніфікованого розуміння досліджуваного поняття в рамках системного підходу. Таке трактування пропонують В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. А саме, за твердженням авторів, організаційно-економічний механізм є сукупністю складних та простих взаємодоповнюючих і взаємопов'язаних ключових систем (форм, процесів, елементів, методів), які регламентують, зміст, порядок розвитку та функціонування будь-якого економічного об'єкту, і дозволяють задовольнити сучасні тенденції та вимоги часу, і досягти визначених цілей щодо технологій, організації виробництва, економічних результатів на відповідному рівні (об'єкта, галузі, економіки, країни тощо) [10, с. 126]. Це трактування є системним, вона описує загальний підхід до розуміння організаційно-економічного механізму будь-якого економічного об'єкту. Відповідно, на нашу думку, в таких рамках потрібно розглядати і трактування сутності поняття організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі, в тому числі вугільної.

О.В. Литвин висуває об'єктивний та чіткий склад ознак та характеристик системного розуміння організаційно-економічного механізму будь-якого економічного об'єкту, наявність яких забезпечує успішну реалізацію та впровадження останнього. За твердженням автора, функціонування системи взаємопов'язаних елементів в рамках об'єктивних економічних законів може здійснюватись в межах реалізації організаційно-економічного механізму з чітко визначеними елементами (об'єктами, суб'єктами, інструментами (формами і методами), функціями, цілями та завданнями, контролем за ефективністю здійснення дій механізму у відповідності до певних визначених принципів [14, с. 145]. Ці вимоги відповідають розумінню досліджуваного поняття через призму системного підходу. З огляду на вищезазначений підхід, В.О. Федоровичем представлено вичерпне та комплексне трактування сутності цього поняття. Як зауважує автор, організаційно-економічний механізм є ієрархічною різноманітною системою, яка представлена основними взаємозв'язаними елементами, їх типовими групами (суб'єктами, об'єктами, методами, принципами й інструментами

тощо), способами їх взаємодії, в тому числі інтеграцією і дезінтеграцією, в процесі проведення та під впливом яких здійснюється гармонізація економічних стосунків (інтересів) економічного об'єкту [23, с. 45].

Як бачимо в наукових колах є ґрунтовні підходи щодо трактування поняття «організаційно-економічний механізм» (щодо економічного об'єкту), ці трактування мають системний характер. Також є підходи, які розкривають сутність поняття «організаційно-економічний механізм в галузі», хоча вказані трактування не мають системних ознак. Отже, в наукових колах відсутній концептуальний підхід щодо поняття «організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі». Відповідно, наше дослідження потребує визначення вказаного поняття в рамках системного підходу і з урахуванням потреб галузевого розвитку. Було розроблено та запропоновано авторський підхід щодо вказаного питання. А саме, організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі – це система елементів (об'єктів (галузі, складових галузі) та суб'єктів галузі (держави, відповідних державних органів), інструментів (методів, способів та форм), функцій, завдань, цілей, принципів, орієнтованих на стійкий та ефективний галузевий розвиток [авторська розробка]. Представлене трактування враховує елементну, цільову, функціональну, процесну складові. Відповідно, визначене трактування дозволяє чітко розуміти структуру організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі, функціонування якого забезпечить галузеву ефективність. Ця структура включає такі складові: елементи (об'єкти (галузь, складові галузі) та суб'єкти галузі (держава, відповідні державні органи); інструменти (методи та форми); функції; завдання; цілі (мета); принципи.

Розглянемо організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку вугільної галузі саме за цими складовими.

В рамках нашого дослідження елементами організаційно-економічного механізму державного регулювання виступають: об'єкти – вугільна галузь; суб'єкти галузі – держава, відповідні державні органи.

Як свідчать матеріали наукових праць, інструменти, які складають організаційно-економічний механізм державного регулювання галузі різноманітні й численні. Але всі регулятори, які використовуються державою щодо розвитку тієї чи іншої галузі, можна віднести або до інструментів прямого, або непрямого

впливу. Згідно з думкою більшості авторів [3; 11; 24, с. 85]:

1) інструменти прямого впливу державного регулювання на розвиток галузі засновані на прямому втручанні держави і реалізуються в:

– методах прямого регулювання, які засновані на регуляторних відносинах і зводяться до адміністративного впливу на діяльність суб'єктів господарювання (прийняття законодавчих актів, націлених на регулювання відносин між усіма елементами галузі, її розвиток). Зазначені заходи передбачають, що економічні суб'єкти будуть вимушено приймати рішення, засновані не на самостійному економічному виборі, а на приписах держави;

– різних формах безповоротного цільового фінансування окремих секторів економіки, регіонів та фірм у вигляді субсидування підприємств галузі; державні інвестиції до окремих галузей;

2) інструменти непрямого впливу державного регулювання на розвиток галузі засновані на:

– методах непрямого регулювання, які передбачають, що держава закладає умови, щоб при самостійному прийнятті економічних рішень суб'єкти економіки тяжіли до варіантів, відповідних економічним цілям держави;

– формах непрямого регулювання, серед яких виділяють прогнозування; макропланування; регулювання відносин власності, земельних відносин; регулювання цін, тарифів; фінансово-кредитну політику (податки, кредитну політику тощо); регулювання зовнішньої торгівлі; ліцензування, квотування, встановлення інших заборон, обмежень; адміністративний режим.

Слід відмітити, що зазначена класифікація універсальна для більшості галузей економіки. І припускає, що вибір ефективних інструментів державного регулювання залежить від цілей розвитку галузі.

Перелік функцій організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку вугільної галузі, на нашу думку, може співпадати з тим, який більшість авторів пропонують розглядати стосовно державного регулювання економіки в цілому, її об'єктів, зокрема вугільної галузі. Отже, можемо підтримати загальновизнаний підхід [8; 22] і зазначити, що до основних функцій організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку вугільної галузі слід віднести такі:

1) цільова, яка передбачає встановлення пріоритетів, цілей і напрямків розвитку вугільної галузі;

2) стимулююча яка обумовлює формування таких регуляторів, які забезпечуватимуть ефективний вплив на діяльність підприємств галузі та вугільну сферу в цілому, і скеровуватимуть організаційно-економічні процеси в рамках, визначених на національному рівні. Наприклад, для створення синергетичного ефекту стану вугільної промисловості, для забезпечення інвестиційної ефекту в галузі, для підтримання рівня економічної безпеки щодо забезпечення національних потреб у вугіллі тощо;

3) нормативна, згідно із якою держава із використанням законодавства може визначити певні умови функціонування для економічних об'єктів галузі – підприємств вугільної промисловості;

4) коригуюча, яка передбачає процедуру коригування розподілу ресурсів в галузі для забезпечення прогресивного розвитку, усунення негативних явищ. Розвиток організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі неможливий без цієї функції оскільки дана сфера потребує постійного підтримання з боку держави для забезпечення національних енергетичних інтересів у безперебійних поставках вугілля;

5) соціальна, яка забезпечує державне регулювання соціальної сфери в галузі (забезпечення працевлаштування, соціальне забезпечення працівників галузі тощо). Враховуючи складі умови праці в галузі, реалізація цієї функції є дуже актуальною для вугільної промисловості;

6) контролююча функція, яка обумовлює здійснення державного нагляду та контролю стосовно виконання законодавчих норм, стандартів в галузі. Реалізація цієї функції особливо важлива в умовах необхідності контролю ефективності та обґрунтованості використання державного фінансування вугільної галузі.

Завдання реалізації організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі в узагальненому вигляді можуть співпадати з завданнями державного регулювання економіки, економічних об'єктів. За твердженням авторів [6, с. 24; 16], до таких завдань можна віднести: розробка, прийняття та контроль законодавчої бази регулювання галузі; забезпечення стабільного економічного розвитку галузі; досягнення продуктивності трудових ресурсів в галузі; організація ефективної взаємодії всіх інституційних учасників галузі (суб'єктів та об'єктів); створення справедливого перероз-

поділу доходів в галузі та зменшення соціальної напруженості (особливо реалізація цього завдання актуальна для вугільної промисловості, в якій переважає державна власність підприємств галузі, і потрібно контролювати справедливе використання доходів від діяльності суб'єктів господарювання); раціоналізація природокористування; забезпечення потреб країни національною продукцією галузі (для вугільної галузі це обумовлює необхідність забезпечення національних потреб у вугіллі). Стосовно безпосередніх завдань реалізації організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку вугільної галузі, то вони визначаються в програмах та концептуальних документах галузевого розвитку.

Визначення мети є важливим аспектом розробки організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку вугільної галузі. Від її правильного вибору, узгодження з іншими структурними складовими організаційно-економічного механізму державного регулювання залежить результативність досягнення та той факт, що програми та концепції галузевого розвитку можуть бути реалізовані і не залишаться формальними документами. Зазвичай, мета реалізації організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі формулюється на підставі узагальненої схеми визначення мети державного регулювання економіки та економічного об'єкту (в тому числі галузі). А саме, якщо прийняти до уваги найбільш універсальні визначення мети державного регулювання економічного об'єкта [6; 16], можна визначити, що для галузевого розвитку це питання буде мати таке формулювання. Зокрема, метою реалізації організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку галузі є створення сприятливих умов розвитку галузі, забезпечення ефективного та конкурентного галузевого розвитку на всіх рівнях та підтримання соціальної стабільності на галузевому рівні.

Як справедливо зауважує О. Чечель, принципи організаційно-економічного механізму державного регулювання економіки є вихідними положеннями, незаперечними вимогами, дотримання яких може забезпечити його ефективну реалізацію [25]. Аналіз правових документів, аналітичних та наукових матеріалів свідчить, що на сьогоднішній день немає чіткого переліку принципів організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі. Але із упевне-

ністю можемо стверджувати, що такі принципи повинні бути похідними від загальних принципів державного регулювання економіки. Вивчення наукових джерел свідчить, що питання визначення переліку принципів державного регулювання економіки є досі дискусійним. А саме, в наукових колах можна різні підходи до його визначення. В табл. 1 представлено наукові підходи до переліку принципів державного регулювання економіки. Слід відмітити, що більшість із зазначених принципів є обґрунтованими, але деякі з них викликають безумовні дискусії. Наприклад, принцип стабільності, визначений Д.М. Стеченко [21] може трактуватись як стабільність самого державного регулювання або як стабільність розвитку економіки. Можна відмітити, що підхід, запропонований Л. І. Дідківською [8] та О. Чечель [25] є найбільш коректним та таким, що відповідає сьогоденним вимогам та тенденціям розвитку економіки, вимогам до державного регулювання.

Вищезазначені принципи є основою принципів, які може бути покладено в основу державного регулювання вугільної галузі. Базуючись на розглянутих наукових підходах, матеріалах фахових досліджень було розроблено класифікацію принципів організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі. Ця класифікація може бути представлена [авторська розробка]:

- принципом законності, який обумовлює можливість функціонування організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі виключно в рамках діючих законодавчих актів;

- принципами «розумності» та обґрунтованості. Зокрема, державне регулювання вугільної галузі, особливо, в рамках державної підтримки повинна бути обґрунтованою, не впливати на обмеження інших економічних та соціальних програм в економіці країни;

- принципом ефективності. Організаційно-економічний механізм державного регулювання вугільної галузі повинен реалізовуватись з орієнтиром на визначений результат. Також всі проекти з фінансування галузі повинні бути спрямовані на зростання ефективності при паралельному зменшенні масштабів фінансування;

- принципом адресності (основаного на принципі економічності), який передбачає першочергове фінансування тих підприємств вугільної галузі, як зможуть принести інвестиційний прибуток та покращити показники галузі. Також цей принцип повинен врахову-

Наукові підходи до переліку принципів державного регулювання економіки

Автор підходу	Перелік принципів державного регулювання економіки
1	2
Л.І. Дідківська [8]	Принципи науковості, цілеспрямованості, погодження інтересів, пріоритетності, комплексності, системності, достатності, адаптації, принцип економіко-організаційного забезпечення, принцип організаційно-правового забезпечення
Д.М. Стеченко [21]	Перелік загальних принципів: принцип верховенства права над економікою, принцип стабільності, принцип справедливості, принцип ефективності, принцип адекватності, принцип системності державного впливу, принцип оптимального поєднання економічних та адміністративно-правових важелів, принцип етапності, принцип поступовості, принцип забезпечення єдності поточного та стратегічного державного регулювання і його оперативності, принцип дотримання потреби забезпечення матеріально-фінансового збалансування. Перелік нових принципів: принцип податкового регулювання та бюджетної політики, принцип регулювання зовнішньоекономічної діяльності
Н.А. Панчук [18]	Принципи безперервності, єдності розвитку, системності, об'єктивності, обґрунтованості, економічності, професіоналізму та обов'язковості
Н.А. Джобава [9]	Законність, гуманність, доцільність, справедливість, поєднання державного регулювання і незалежності суб'єктів підприємництва, взаємна відповідальність держави і господарюючих суб'єктів, дотримання балансу інтересів держави і підприємств, обмеженість числа суб'єктів державного регулювання
Н.Б. Антонова, О.Б. Хорошко [2]	Принцип єдності політики та економіки, принцип науковості, принцип єдності самостійності та централізму, принцип ефективності, принцип забезпечення врахування локальних та загальних цілей
В.М. Гриньова [6]	Принципи: цілеспрямованості, обґрунтованості та узгодженості всіх дій в рамках системи державного регулювання економіки, професіоналізму суб'єктів державного регулювання економіки, відповідальності за прийняття рішень і отримані результати, ефективного використання ресурсів, орієнтованості на забезпечення економічного розвитку та соціального добробуту, пріоритетності вибору проблем та завдань для вирішення
Н.А. Беликова [4]	Стосовно галузі: Принципи забезпечення високої економічної ефективності виробництва, поєднання самостійності виробників з системою державного регулювання, справедливого дотримання прав та інтересів власників та користувачів засобів виробництва, матеріальної зацікавленості та відповідальності працівників, плановості функціонування галузі, збалансованості факторів виробництва, комплексності та інтеграції, динамічності
О. Чечель [25]	Принципи науковості, погодженості інтересів, цілеспрямованості, доцільності та пріоритетності, системності, комплексності, принцип адаптації та гнучкості, достатності, принцип економіко-організаційного забезпечення, принцип організаційно-правового забезпечення, етапності та поступовості проведення державного регулювання економіки, верховенства права над економікою, єдності політики та економіки, ефективності, прозорості, відповідальності.

Джерело: розроблено за матеріалами [2; 4; 6; 9; 8; 18; 21; 25]

вати адресну допомогу збитковим вугільним підприємствам на період до їх фактичної ліквідації, реорганізації;

– принципом прозорості та гласності, який передбачає надання державної допомоги виключно на конкурсних та договірних засадах. Державна допомога повинна надаватись вугільним підприємствам на основі відкритого конкурсу інвестиційних проектів. Надання цієї допомоги повинно здійснюватись у жорстких

договірних рамках, які б передбачали можливість постійного, ефективного та дієвого контролю за використанням інвестицій;

– принципом науковості, який би забезпечував наукове обґрунтування розробки та реалізації організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі. Це стосується використання сучасних науково обґрунтованих методів аналізу, прогнозування, реформування тощо;

– принципом адаптації та гнучкості, який передбачає необхідність врахування всіх факторів та передумов розвитку галузі при розробці та реалізації організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі;

– принципом системності. Цей принцип повинен бути основою всієї структури організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі. Вказаний механізм повинен бути комплексним і враховувати елементну, процесну, функціональну та цільову складові, тобто його дія повинна бути системною;

– принципом цілеспрямованості, який обумовлює необхідність дії всього механізму в рамках чіткої, обґрунтованої та досяжної цілі щодо розвитку галузі;

– принципом етапності та поступовості, який передбачає, що державне регулювання вугільної галузі в рамках організаційно-економічного механізму здійснюється згідно визначених етапів, стадій, без хаотичності. Всі варіанти розвитку стану вугільної галузі повинні мати програми дій із зазначенням етапів, стадій здійснення тих або інших заходів, реалізації завдань, цілей.

Вказана класифікація складена з урахуванням найбільш прийнятних та об'єктивних наукових підходів, вона визначає основні принципи, які забезпечують функціонування організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі відповідно до цілей, завдань тощо.

Дія описаного нами організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі відбувається під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, які також впливають, і які слід враховувати при плануванні результатів.

Зважаючи на всі аспекти функціонування та формування розглянутого механізму, була розроблена модель його дії (формула 1) [авторська розробка]:

$$\text{Moer} (e, i, f, z, c, pr) * fkt \rightarrow \max (r, rg) \quad (1)$$

де Moer – організаційно-економічний механізм державного регулювання вугільної галузі; e – елементи Moer; i – інструменти Moer; f – функції Moer; z – завдання Moer; c – цілі Moer; pr – принципи Moer; fkt – зовнішні та внутрішні фактори на Moer; r – рівень ефективності дії Moer; rg – рівень розвитку вугільної галузі.

Ця формула дозволяє зрозуміти напрямок дії досліджуваного механізму, чітко окреслює всі його складові та враховує вплив факторів.

При розробці організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі визначається рівень ефективності його дії (r) та рівень розвитку вугільної галузі (rg). Нами було визначено та запропоновано порядок визначення ефективності функціонування даного механізму (формула 2) [авторська розробка]:

$$\text{Якщо } \max (r, rg) \geq \max prl (r, rg) \rightarrow \text{Moer} \sim Ef \quad (2)$$

де $\max (r, rg)$ – звітний рівень ефективності дії Moer (r) та звітний рівень розвитку вугільної галузі (rg);

$\max prl (r, rg)$ – плановий рівень ефективності дії Moer (r) та плановий рівень розвитку вугільної галузі (rg);

Ef – ефективність.

Представлена формула дозволяє оцінювати результат дії організаційно-економічного механізму державного регулювання вугільної галузі.

Висновки. В процесі дослідження було висвітлено теоретичні аспекти організаційно-економічного механізму державного регулювання галузевого розвитку. Розглянуто наукові підходи та запропоновано власний щодо трактування сутності аналізованого поняття. Виявлено та охарактеризовано основні складові вказаного механізму, представлено модель його дії, можливий варіант оцінки ефективності функціонування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амиров Р.А. О сущности организационно-экономического механизма регулирования аграрного сектора экономики // Аграрное и земельное право. 2013. № 9(105). С. 16-17.
2. Антонова Н. Б., Хорошко О.Б. Государственное регулирование национальной экономики. Минск : Акад. Упр. При Президенте Респ. Беларусь, 2009. 253 с.
3. Аюпов А.А. Государственное регулирование экономики. Тольятти: ТГУ, 2007. 137 с.
4. Беликова Н.А. Организационно-экономический механизм эффективного развития питомниководства: дис. канд. экон. наук : 08.00.05. Мичуринск, 2014. 192 с.
5. Боев В.Р. Совершенствовать экономический механизм развития АПК // АПК: экономика, управление. 1993. № 3. С. 61-64.
6. Гриньова В.М., Новикова М.М. Державне регулювання економіки. Х. : ІНЖЕК, 2006. 756 с.

7. Гриценко М.П. Совершенствование организационно-экономического механизма хозяйствования // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. 1997. № 7. С. 7-8.
8. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки. К.: Знання, 2006. 213 с.
9. Джобава Н.А. Государственное регулирование малого предпринимательства. СПб.: Издательский дом Санкт-Петербургского государственного университета, 2004. 111 с.
10. Захарченко В. І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент в умовах трансформаційної економіки. К. : ЦУЛ, 2012. 448 с.
11. Калина С.В. Теоретические аспекты государственного регулирования агропромышленного комплекса в Российской Федерации // Вестник Тамбовского университета. Серия: Естественные и технические науки. 2006. № 3. С. 395-397.
12. Курмаева И. С. Основные элементы организационно-экономического механизма государственного регулирования сельского хозяйства // Вклад молодых ученых в аграрную науку. 2014. № 1. С. 195-200.
13. Кушнірук В. С., Єрмаков О. Ю., Шибаніна О. В. Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону. Миколаїв : МДАУ, 2009. 232 с.
14. Литвин О.В. Концептуальні засади організаційно-економічного механізму ефективної інвестиційної політики держави // Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 26.6. С. 142-151.
15. Мазлоев В.З. Механизмы институциональных преобразований агропромышленных объединений // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. 2005. № 7. С. 37-40.
16. Минчаков И.М. Основные задачи и принципы государственного регулирования предпринимательской деятельности // Вестник Тамбовского университета. 2010. № 1(81). С. 42-47.
17. Новый экономический словарь / под ред. А.И. Азрилияна. М.: Институт новой экономики, 2009. 1088 с.
18. Панчук Н. А. Повышение эффективности государственного регулирования экономики отраслей АПК : автореф. дис... канд. экон. наук : 08.00.05. М., 2011. 20 с.
19. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.В. Современный экономический словарь. М.: ИНФРА-М. 1999. 479 с.
20. Советский энциклопедический словарь: Ок. 80 000 слов / гл. ред. А.М. Прохоров. М.: Сов. энцикл., 1989. 1632 с.
21. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки. К.: Знання, 2006. 262 с.
22. Федоренко В. Г. Політична економія. К.: Алерта, 2008. 487 с.
23. Федорович В.О. Состав и структура организационно-экономического механизма управления собственностью крупных промышленных корпоративных образований // Сибирская финансовая. 2006. № 2. С. 45-54.
24. Хабалов Т.Х. Методы и инструментарий государственного регулирования развития АПК: дис. канд. экон. наук : 08.00.05. Нальчик, 2014. 208 с.
25. Чечель О. Принципи та механізм державного регулювання економіки // Вісник Академії митної служби України. 2013. № 2. С. 103–111.

REFERENCES:

1. Amirov R.A. (2013) O sushchnosti organizatsionno-ekonomicheskogo mekhanizma regulirovaniya agrarnogo sektora ekonomiki [On the essence of the organizational and economic mechanism for regulating the agrarian sector of the economy]. *Agrarnoe i zemel'noe pravo*, no. 9(105), pp. 16-17.
2. Antonova N. B., Khoroshko O.B. (2009) Gosudarstvennoe regulirovanie natsional'noy ekonomiki [State regulation of the national economy]. Minsk : Akad. Upr. Pri Prezidente Resp. Belarus'. (in Belarus)
3. Ayupov A.A. (2007) Gosudarstvennoe regulirovanie ekonomiki [State regulation of economy]. Tol'yatti: TGU. (in Russian)
4. Belikova N.A. (2014) Organizatsionno-ekonomicheskii mekhanizm effektivnogo razvitiya pitomnikovodstva [The organizational and economic mechanism of effective development of nursery farming] (PhD), Michurinsk.
5. Boev V.R.(1993) Sovershenstvovat' ekonomicheskii mekhanizm razvitiya APK [To improve the economic mechanism of agribusiness development]. *APK: ekonomika, upravlenie*, no. 3, pp. 61-64.
6. Hrynova V.M., Novykova M.M. (2006) Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of Economy]. Kh. : INZhEK. (in Ukrainian)
7. Gritsenko M.P. (1997) Sovershenstvovanie organizatsionno-ekonomicheskogo mekhanizma khozyaystvovaniya [Perfection of the organizational and economic mechanism of management]. *Ekonomika sel'skokhozyaystvennykh i pererabatyvayushchikh predpriyatiy*, no. 7, pp. 7-8.
8. Didkivska L. I. (2006) Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of Economy]. K.: Znannia. (in Ukrainian)

9. Dzhobava N.A. (2004) Gosudarstvennoe regulirovanie malogo predprinimatel'stva [State regulation of small business]. SPb.: Izdatel'skiy dom Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta. (in Russian)
10. Zakharchenko V. I., Korsikova N.M., Merkulov M.M. (2012) Innovatsiyni menedzhment v umovakh transformatsiynoi ekonomiky [Innovative management in a transformational economy]. K. : TsUL. (in Ukrainian)
11. Kalina S.V. (2006) Teoreticheskie aspekty gosudarstvennogo regulirovaniya agropromyshlennogo kompleksa v Rossiyskoy Federatsii [Theoretical aspects of state regulation of the agro-industrial complex in the Russian Federation]. Vestnik Tambovskogo universiteta, no.3, pp. 395-397.
12. Kurmaeva I. S. (2014) Osnovnye elementy organizatsionno-ekonomicheskogo mekhanizma gosudarstvennogo regulirovaniya sel'skogo khozyaystva [The main elements of the organizational and economic mechanism of state regulation of agriculture]. Vklad molodykh uchenykh v agrarnuyu nauku: sbornik trudov, no. 1, pp. 195-200.
13. Kushniruk V. S., Yermakov O. Yu., Shebanina O. V. (2009) Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm efektyvnoho vedennia sadivnytstva v ahrarnykh pidpriemstvakh rehionu [Organizational and economic mechanism of effective gardening in agrarian enterprises of the region]. Mykolaiv : MDAU. (in Ukrainian)
14. Lytvyn O.V. (2016) Kontseptualni zasady orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoi investytsiynoi polityky derzhavy [Conceptual bases of organizational and economic mechanism of effective investment policy of the state]. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, vol. 26.6, pp. 142-151.
15. Mazloev V.Z. (2005) Mekhanizmy institutsional'nykh preobrazovaniy agropromyshlennykh ob'edineniy [Mechanisms of institutional transformation of agro-industrial associations]. Ekonomika sel'skokhozyaystvennykh i pererabatyvayushchikh predpriyatiy, no. 7, pp. 37-40.
16. Minchakov I.M. (2010) Osnovnye zadachi i printsipy gosudarstvennogo regulirovaniya predprinimatel'skoy deyatel'nosti [Main tasks and principles of state regulation of business activity]. Vestnik Tambovskogo universiteta, no. 1(81), pp. 42-47.
17. Azriliyan A.I. (2009) Novyy ekonomicheskyy slovar' [New Economic Dictionary]. M.: Institut novoy ekonomiki. (in Russian)
18. Panchuk N. A. (2011) Povyshenie effektivnosti gosudarstvennogo regulirovaniya ekonomiki otrasley APK [Increase of efficiency of state regulation of economy of branches of agroindustrial complex] (PhD Thesis), M.
19. Rayzberg B.A., Lozovskiy L.Sh., Starodubtseva E.V. (1999) Sovremennyy ekonomicheskyy slovar' [Modern Economic Dictionary]. M.: INFRA-M. (in Russian)
20. Prokhorov A.M. (1989) Sovetskiy entsiklopedicheskiy slovar': Ok. 80 000 slov [Soviet Encyclopedic Dictionary: Approx. 80,000 words]. M.: Sov. entsikl. (in Russian)
21. Stechenko D. M. (2006) Derzhavne rehulivannia ekonomiky [State regulation of Economy]. K.: Znannia. (in Ukrainian)
22. Fedorenko V. H. (2008) Politychna ekonomiiia [Political Economy]. K.: Alerta. (in Ukrainian)
23. Fedorovich V.O. (2006) Sostav i struktura organizatsionno-ekonomicheskogo mekhanizma upravleniya sobstvennost'yu krupnykh promyshlennykh korporativnykh obrazovaniy [Composition and structure of the organizational and economic mechanism for managing the property of large industrial corporate entities]. Sibirskaya finansovaya shkola, no. 2, pp. 45-54.
24. Khabalov T.Kh. (2014) Metody i instrumentariy gosudarstvennogo regulirovaniya razvitiya APK [Methods and tools for state regulation of agribusiness development] (PhD), Nal'chik.
25. Chechel O. (2013) Pryntsypy ta mekhanizm derzhavnogo rehulivannia ekonomiky [Principles and mechanism of state regulation of the economy]. Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy, no. 2, pp. 103–111.